

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE DAİR YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

EXAMINATION OF SOCIAL GENDER EQUALITY STUDIES

Kübra Merve ATLI¹ Öznur TULUNAY ATEŞ²

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yapılan çalışmaları farklı değişkenler üzerinden ele alarak analiz etmek ve yeni yapılacak çalışmalar için araştırmacılara farklı bakış açıları sunarak alana katkı sağlamaktır. Araştırma Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında 2000-2022 yılları ile sınırlandırılarak taratılan, başlığında “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı geçen araştırmalar üzerinde yapılmıştır. Bu kapsamda araştırma konusunu içeren 66 çalışma incelenmiştir. İncelenen 66 çalışmanın 54 tanesini yüksek lisans tezi, 12 tanesini doktora tezi oluşturmaktadır. Araştırmaların analizinde nicel içerik analizi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda çalışmaların çoğunlukla son beş yıl içinde yapıldığı görülmektedir. En çok çalışma Marmara Bölgesinde yapılmıştır. Marmara Bölgesini İç Anadolu Bölgesi takip etmektedir. Çalışmalar en çok sosyal ve idari bilimler alanlarında yapılmıştır. Yapılan çalışmaların türü incelendiğinde en çok nitel çalışmalara dair bulgulara rastlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet eşitliği, eşitlik

ABSTRACT

This study, it is aimed to examine the studies in foreign literature on aesthetic labor. Within the scope of the study, scientific The purpose of this research, to analyze the studies conducted on gender equality in Turkey by taking into account different variables and to contribute to the field by presenting different perspectives for the new studies to be conducted. The research was conducted with the concept of “gender equality”, which is limited to 2000-2022 and scanned in the National Thesis Center Database of the Presidency of the Council of Higher Education in the title. In this context, 66 studies involving the research topic were examined. Of the 66 studies examined, 54 are master's theses and 12 are doctoral dissertations. The quantitative content analysis technique was used in the analysis of the researches. As a result of the analyses, it is seen that the studies were mostly carried out within the last five years. The most work has been done in the Marmara Region. The Marmara Region is followed by the Central Anatolia Region. The studies were mostly conducted in the social field. When the type of studies conducted was examined, the findings related to qualitative studies were found the most.

Keywords: Gender, social gender equality, equality

¹ Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, k.merveatli@gmail.com, ORCID ID: 0009-0001-1851-3619

² Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, otates@mehmetakif.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-1784-7227

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze kadar sürekli yeni kavramlarla ortaya konan cinsiyet sınıflandırması bireylerin biyolojik varoluşlarına göre yapılandırılmaktadır. Bu sınıflandırmayı “kadın” ve “erkek” kavramları oluşturmaktadır. Bireylerin cinsel organları baz alınarak yapılan bu sınıflandırma cinsiyet kimlikleri üzerinden yapılmaktadır (Akkaş, 2020). Biyolojik varoluşa göre yapılan kadın erkek sınıflaması doğuştan gelen kavramlar iken kadınlık ve erkeklik kavramı toplumsallaşan dünyada sonradan oluşturulan ve atfedilen kavramlardır (Hepşen, 2010). Bu kavramlarla en çok karşılaşılan alan günlük yaşamdır. Günlük yaşamda kadınlık ve erkeklik daha çok toplumsal cinsiyet rolleri olarak öne çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet toplum tarafından kadınlara ve erkekler yüklenen davranış kalıpları, roller, eylemler ve nitelikler bütünü olarak adlandırılmaktadır. Kadını ve erkeği kültür ve toplum tarafından yapılandırılmış rolleri yapmaya maruz bırakılmaktadır. Toplumsal cinsiyet kavramı üzerine araştırma yapılırken öncelikle “cinsiyet” ve “toplumsal cinsiyet” kavramları incelenmektedir. Sosyolojik açıdan bakıldığında “cinsiyet” (sex) kavramı biyolojik temelleri kapsarken, “toplumsal cinsiyet” (gender) kavramı ise sosyal ve kültürel farklar açısından ele alınmaktadır (Giddens, 2008).

Toplumsal cinsiyet daha çok feministlerin kullandığı bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kullanım daha çok kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikleri, ayrımcılığı ortaya koymak içindir. Çalışmalar daha çok kadınlar özelinde yapılmaktadır. Cinsiyetler arası ilişkiler, aile içi ilişkiler, eğitim-öğretim alanında var olan eşitsizlikler, kadının çalışma hayatı boyunca uğradığı zorluklar, kadının günlük hayatında ve politikada yer edinmeye çalışırken maruz kaldığı eşitsizlikler, kadının metalaştırılması ve kadına uygulanan şiddet (ekonomik, fiziksel, duygusal, psikolojik şiddet vs.) gibi konular üzerinden toplumsal cinsiyet çalışmaları yapılmaktadır (Amman, 2012). Toplum-

sal cinsiyet kavramı üzerinden yapılan çalışmalar genelde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ne olduğuna, nasıl ortaya çıktığına ya da toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için neler yapıldığına ve neler yapılabileceğine odaklanmaktadır.

ILO'ya göre toplumsal cinsiyet eşitliğinin tanımı; kadınların ve erkeklerin içinde buldukları toplum tarafından benimsenmiş cinsiyet rolleri, önyargılar ve kalıp yargılar aracılığıyla sınıflandırılmadan; kaynaklara ulaşma, ulaşılan kaynakları özgürce kullanma ve seçim yaparken eşit haklara sahip olmaktır (ILO, 2000). Toplumsal cinsiyet eşitliğinin amacı kadın ve erkeğin birbirlerinin aynısı olması değil; tersine farklı istek ve ihtiyaçlarının varoluşlarından gelen cinsiyetlerinden bağımsız olarak adil ve eşit olarak haklara, fırsatlara ve yükümlülüklerle sahip olmasıdır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği kavramı üzerine araştırma yapılırken öne çıkan ayrımların cinsiyet temelinde ortaya çıktığı saptanmıştır. Cinsiyeti baz alan bu ayrımlar 20. yüzyılın sonlarına doğru daha fazla önem kazanmıştır. Bu durumun sebebi olarak ise toplumsal hayatta erkeklerin egemen olması gösterilmiştir. 20. yüzyılla birlikte kadınların da ekonomik olarak değer kazanması, çalışma hayatına girmesi ve evden çıkıp kamusal alanda boy göstermeye başlaması ile bu iki cinsiyet arasındaki daha önceleri görmezden gelinen eşitsizlikler artık hasıraltı edilemeyecek boyutlara ulaşmıştır (Kurttaş, 2020). Erkek egemen dünyada yeniden yapılandırılan karşılıklı ilişkiler, toplumsal cinsiyet eşitliği yönünde pek çok eşitsizliğe neden olmaktadır. İş hayatında kadınların kendilerine erkeklerden daha az yer bulması, nesilden nesile aktarılan ve hâlâ sürdürülen gelenekler sebebi ile kız çocuklarının eğitim hakkına erkeklerden çok daha kısıtlı bir şekilde ulaşması, toplumsal alanda oluşturulmuş ve siyasetle desteklenen yapılar, toplumların sadece kadınlar için oluş-

turdukları kalıplar da bu eşitsizlik algısının oluşmasına ve bu yapının sürdürülmesine katkı sağlamaktadır (Altuntaş ve Altınova, 2015).

Toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği dünyada birçok ülke tarafından araştırılan bir konu olmuştur. Örneğin Amerika ve birkaç ülkenin de dahil edildiği bir araştırmada üniversitede öğrenim gören bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarına bakıldığında erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla eşitlik algısında daha geride kaldığı ve daha fazla cinsiyetçi tutum sergilediği ortaya çıkmıştır (Kurtuluş, 2019). 2008 yılında yapılan bilgisayar kullanımı, akademik başarı ve toplumsal cinsiyet değişkenlerinin ilişkisini inceleyen bir araştırmada ise erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha yüksek performans sergilediği ve toplumsal cinsiyetin akademik başarı düzeyi ile ilgisi olduğu tespit edilmiştir (Kurtuluş, 2019).

Dünya’da toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili birçok araştırma yapıldığı gibi Türkiye’de de çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Örneğin 2017 yılında yapılan bir yüksek lisans tez çalışmasında örtük program dahilinde öğretmenlerin tutumları, dilleri ve oyunları toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden incelenmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda öğretmenlerin cinsiyetçi kalıp yargılarının olduğu ve bu sebeple öğrencilerin dil ve oyunlarında da erkek ve kadın cinsine yönelik kalıp yargıların sürdürüldüğü ortaya çıkarılmıştır (Kandemir, 2022). Yine başka bir çalışmada okullaşma düzeylerini toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı özelinde ele alınmıştır. Bu çalışmaya göre kız ve erkek öğrencilerin eğitimde eşitsizliğe maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Sahin, 2014).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin boyutlarını ortaya çıkarmak için yapılan çalışmalar olduğu gibi toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik çalışmalar da yapılmaktadır. Bu çalışmalardan birinde eğitim fakültesinde okuyan öğrenciler için bir öğretim modeli tasarlanmıştır. Bu programın tasarlanma

amacı toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi, ihtiyaçları karşılayacak bir programın tasarlanması ve eyleme konması, öğretmen adaylarının program içindeki seviyelerinin belirlenmesi ve programın etkililiğinin tespiti (Acar-Erdol., 2017). Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili farkındalık oluşturmak için yapılan çalışmalardan bir diğeri de Yolcu’nun (2021) hazırladığı eylem araştırmasıdır. Araştırmanın amacı toplumsal cinsiyet eşitliğine dair duyarlılığın geliştirilmesidir. Yapılan araştırma sonunda öğrencilerin cinsiyet, eşitlik ve toplumsal roller ile ilgili kavramlara dair farkındalıklarının arttığı ve bilgi eksikliklerinin azaldığı tespit edilmiştir (Yolcu, 2021).

Son zamanlarda yapılan araştırmalara göre günümüzde Türkiye’de ve Dünya’da toplumsal eşitsizliğinin çeşitli boyutlarıyla eski zamanlara göre azaldığı görülmektedir. Fakat dünyanın pek çok yerinde hala eşitsizliğe maruz kalan insan sayısı da azımsanmayacak kadar çoktur. Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum) tarafından her yıl yayınlanan Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporunun 2022 yılındaki verilerine göre cinsiyet uçurumu; eğitim ve sağlıkta %95 oranında azalma gösterirken siyasete, liderlik pozisyonlarına ve işgücüne katılımı da 2020 yılına göre geride kaldığı tespit edilmiştir. Türkiye Cinsiyet Uçurumu Endeksinde 156 ülke içinde 133. sırada yer alırken ilk 5’e giren ülkelerin ise İzlanda, Finlandiya, Norveç, Yeni Zelanda ve İsveç olduğu belirlenmiştir (Bardakçı 2022). Türkiye’de ve Dünya’da yaşanan eşitsizliklere pek çok faktör sebep olmaktadır. Yapılan araştırmalar bu eşitsizliklere maruz kalanların daha çok kadınlar olduğunu ortaya koymuştur (Şen, 2020, s. 66). Toplumsal cinsiyet kavramı çok uzun zamandır çeşitli araştırmaların ana başlığını oluşturmuş ve hâlâ da oluşturmaktadır. İnsanın doğuştan gelen biyolojik unsurları haricinde kadınlığa ve erkekliğe atfedilen anlamlar, kadın ve erkeğin toplumdaki yerine, ev, iş, sosyal hayatlarına, politikadaki temsiliyetine ve başka birçok konuyu kapsamaktadır. Bu durum, araştırmacıların hâlâ toplumsal

cinsiyet kavramı üzerinde durmasını sağlamaktadır (Akbulut, 2020).

Alan yazın tarandığında toplumsal cinsiyet eşitliği kavramına dair lisansüstü tezleri kapsayan bilimsel çalışmalara yönelik güncel bir doküman analizi çalışmasıyla karşılaşılmalıdır. Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan çalışmaların genel bir tablosunu vermenin kapsamlı ve farklı bir bakış açısı oluşturmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenlerle durum tespitini kolaylaştırmak ve de yeni araştırmalara yön göstermek amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Verilere ulaşmak için Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan 66 lisansüstü tez çalışması incelenmiştir. Bu çerçevede araştırmanın genel amacı, Türkiye'de "toplumsal cinsiyet eşitliği" üzerine yapılan çalışmaları farklı değişkenler ele alınarak analiz etmek ve yeni yapılacak çalışmalar için farklı bakış açıları sunarak alana katkı sağlamak olarak ifade edilebilir. Bu genel amaç doğrultusunda belirlenen temel bulgulara göre alt amaçlar şöyledir:

Yapılan araştırmaların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bulgulara göre yıl dağılımı nasıldır?

Yapılan araştırmaların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bulgulara göre bölge dağılımı nasıldır?

Yapılan araştırmaların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bulgulara göre yapıldığı alan (sosyal, tıp, fen) dağılımı nasıldır?

Yapılan araştırmaların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bulgulara göre çalışma türü (nitel, nicel, mix) dağılımı nasıldır?

Yapılan araştırmaların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bulgulara göre çalışmanın yapıldığı çalışma grubunun dağılımı nasıldır?

Yapılan araştırmaların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bulgulara göre kullanılan değişken dağılımı nasıldır?

Yapılan araştırmaların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bulgulara göre çalışmanın yapıldığı dil dağılımı nasıldır?

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

1.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, Ulusal Tez Merkezi'nde yapılmış toplumsal cinsiyet eşitliği kavramını ele alan bilimsel araştırmaların çeşitli değişkenlere göre dağılımlarını ortaya koyduğundan betimsel niteliğe sahip ve tarama modelindedir. Tarama modelleri birden fazla elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında bütüncül bir kanıya varmayı amaçlar. Evrenin tamamı ya da evrenin kapsadığı grup ya da örneklem üzerinde yapılan taramalardır. Bu tür yaklaşımda çeşitli değişkenler madde, birey, grup, konu vb. betimlenmeye çalışılmaktadır (Karasar, 2007).

1.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Ulusal Tez Merkezi veri tabanında "toplumsal cinsiyet eşitliği" anahtar kelimesinin taratılmasıyla ulaşılan 2000-2022 yılları arasında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri oluşturmaktadır. Çalışma Ulusal Tez Merkezi'nde yayımlanmış 66 lisansüstü tezin incelenmesi ile oluşturulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

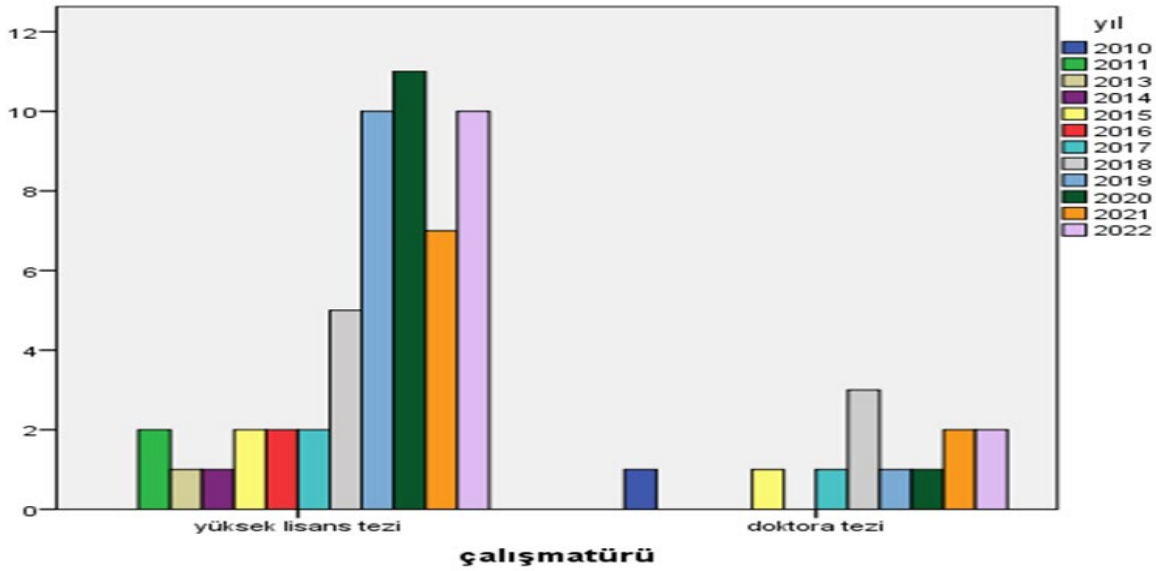
Bu araştırma hazırlanırken veri toplama yöntemi olarak betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli nicel araştırma yöntemlerinden biridir. Analiz yöntemi ise nicel içerik analizidir. Betimsel içerik analizi, bir konu kapsamında yapılan, yayınlanmış ya da yayınlanmamış, tüm çalışmaların incelenmesi ve bu incelemeler sonucunda ortaya çıkan eğilimlerinin ve araştırma verilerinin belirlenmesi ve bu konu hakkında çalışma yapan ya da yapacak olan araştırmacılara yol göstermektir (Jayarajah, Saat ve Rauf, 2014; Lin, Lin ve Tsai, 2014; Suri ve Clarke, 2009).

Hazırlanan çalışma için analiz yapılırken Ulusal Tez Merkezi veri tabanında bulunan başlığında toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı geçen bütün lisansüstü tezler taranmış olup yüksek lisans ve doktora tezleri olarak birbirinden ayrılmıştır. Ayrıntılı bilgi edinebilmek için grafiklerin oluşturulmasında SPSS programı kullanılmıştır. Yer verilen grafiklerin hepsinde çalışma türü sabit tutulmuş olup

1.3. Bulgular

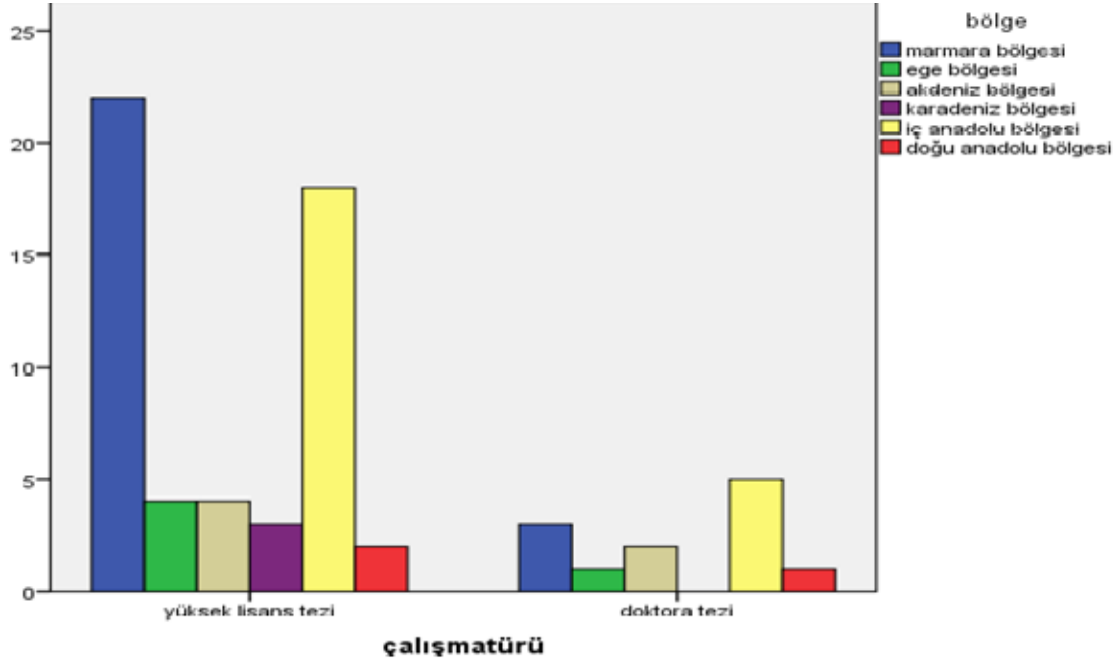
Ulusal Tez Merkezi'nde "toplumsal cinsiyet eşitliği" kavramı ile ilgili yapılan bilimsel çalışmaların incelenmesi ile aşağıdaki bulgular elde edilmiştir. Elde edilen bulgular grafikler halinde sunulmuştur.

Yapılan araştırmaların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bulgulara göre yıl dağılımı nasıldır?

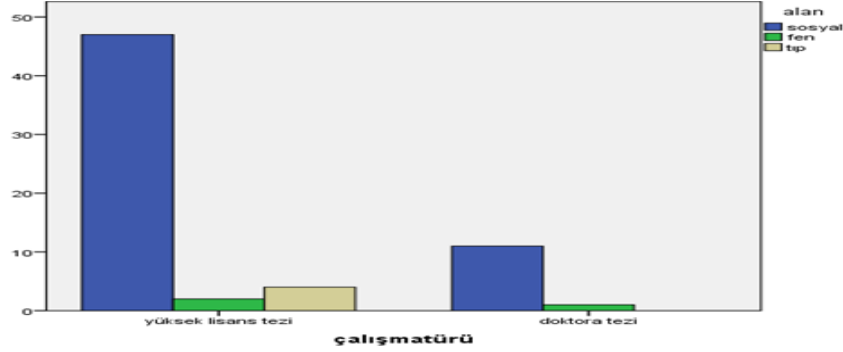
Şekil 1. Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı

Şekil 1'de görüldüğü gibi toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yazılan lisansüstü tezler yüksek lisans düzeyinde incelendiğinde en fazla 2020 yılında yayımlandığı görülmektedir. En fazla doktora tezi ise 2018 yılında yayımlanmıştır. Toplam 66 çalışma içerisinde yüksek lisans düzeyinde yapılan 54 çalışma incelendiğinde toplumsal cinsiyet eşitliğine dair çalışmaların son 5 yılda 2018-2022 yılları arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Çalışmaların 44 (%66,7) tanesi son 5 yıl içerisinde yapılmıştır.

Yapılan araştırmaların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bulgulara göre bölge dağılımı nasıldır?**Şekil 2. Lisansüstü tezlerin bölgelere göre dağılımı**

Şekil 2’de görüldüğü gibi toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yazılan lisansüstü tezlerin yüksek lisans düzeyinde en çok Marmara Bölgesinde (%41,5) yapıldığı görülmüştür. Marmara Bölgesini İç Anadolu Bölgesi (%34) takip etmektedir. Doktora tezlerinde de en çok çalışma İç Anadolu Bölgesinde yapılmış olup çalışmaların (%41,7) oluşturmaktadır. İç Anadolu Bölgesini Marmara Bölgesi (%25) ile takip etmektedir. Bu grafikte ilgili başka bir veri ise Karadeniz Bölgesinde yapılan yüksek lisans tezlerinin azlığı ve yine Karadeniz Bölgesinde yapılmış doktora tezinin bulunmaması dikkat çekicidir.

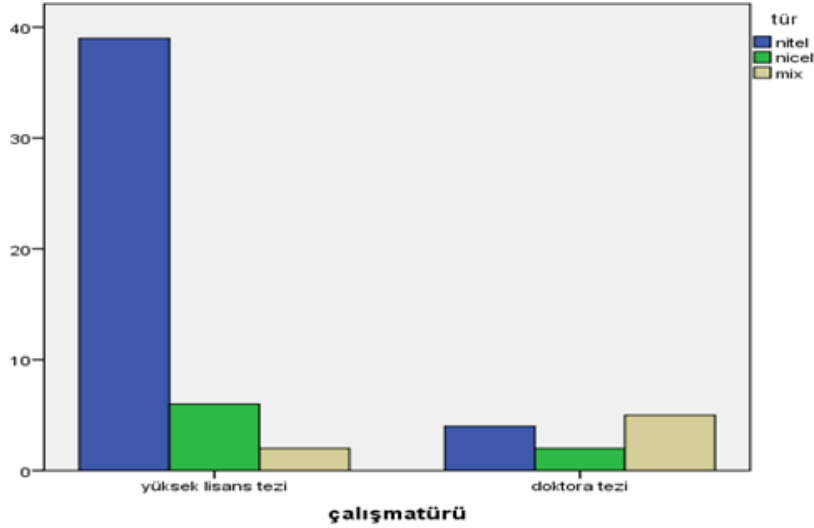
Yapılan araştırmaların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bulgulara göre yapıldığı alan (sosyal, tıp, fen) dağılımı nasıldır?

Şekil 3. Lisansüstü tezlerin yapıldığı alana (sosyal, tıp, fen) göre dağılımı

Şekil 3'te görüldüğü gibi toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yazılan lisansüstü tezlerin yüksek lisans düzeyinde yapılan 54 çalışmadan 48 i'nin (%89) sosyal alanda yapıldığı görülmektedir. Sosyal alan kavramı psikoloji, din, felsefe, turizm vb. konularda yapılan araştırmalar için kullanılmıştır. Doktora tezlerinde ise yapılan 12 çalışmanın 11'i (%91,7) sosyal alanda yapılmıştır. Bu grafikteki başka bir önemli veri ise tıp alanında doktora tezi düzeyinde hiç çalışmanın olmamasıdır.

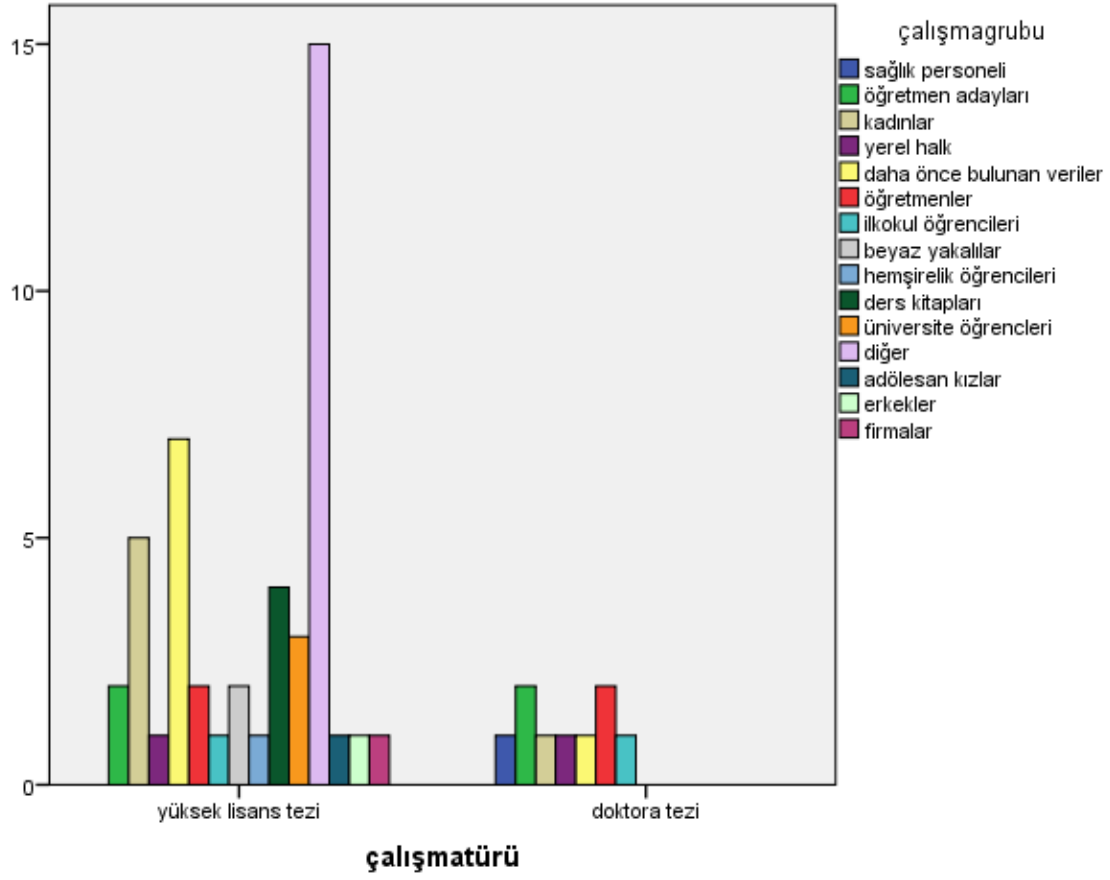
Yapılan araştırmaların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bulgulara göre çalışma türü (nitel, nicel, mix) dağılımı nasıldır?

Şekil 4. Lisansüstü tezlerin yapıldığı türlere (nitel, nicel, mix) göre dağılımı

Şekil 4'te görüldüğü gibi toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yazılan lisansüstü tezlerin yüksek lisans düzeyinde yapılan 54 çalışmadan 39 u'nun (%83) nitel, 6 sının (%12,8) nicel, 2 si (%4,3) ise mix (karma) olduğu görülmektedir. Doktora tezlerinde ise en fazla mix (karma) çalışma yapılmıştır. Bu kapsamdaki çalışmaların yarısı (%50) karma türündedir.

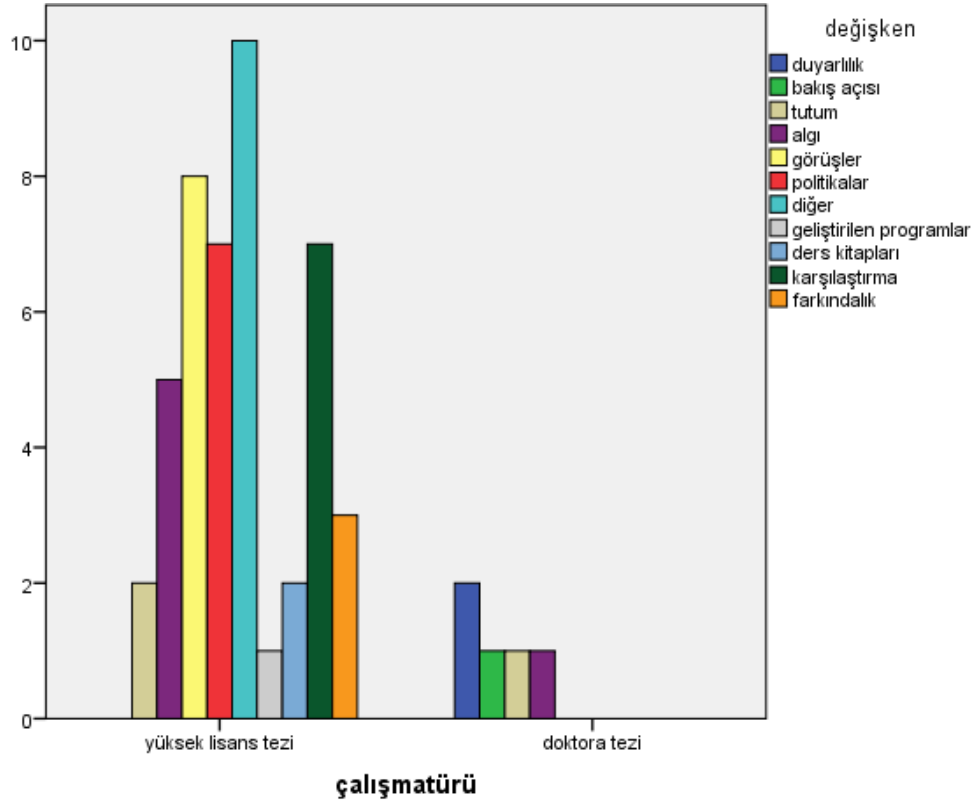
Yapılan araştırmaların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bulgulara göre çalışmanın yapıldığı çalışma grubunun dağılımı nasıldır?

Şekil 5. Lisansüstü tezlerinin uygulanan çalışma grubuna göre dağılımı

Şekil 5'te görüldüğü gibi toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yazılan lisansüstü tezlerden yüksek lisans düzeyinde yapılan 54 çalışmanın en çok hangi grup üzerinde uygulandığına bakıldığında çalışmaların % 32,6'sının diğer gruplar olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer gruplar kanunlar, ülke politikaları, Avrupa Birliği ülkeleri, muhasebeciler vb. olduğu saptanmıştır. Yapılan doktora tezlerinin uygulandığı grubun daha çok öğretmenler %22,2 ve öğretmen adayları %22,2 olduğu görülmektedir.

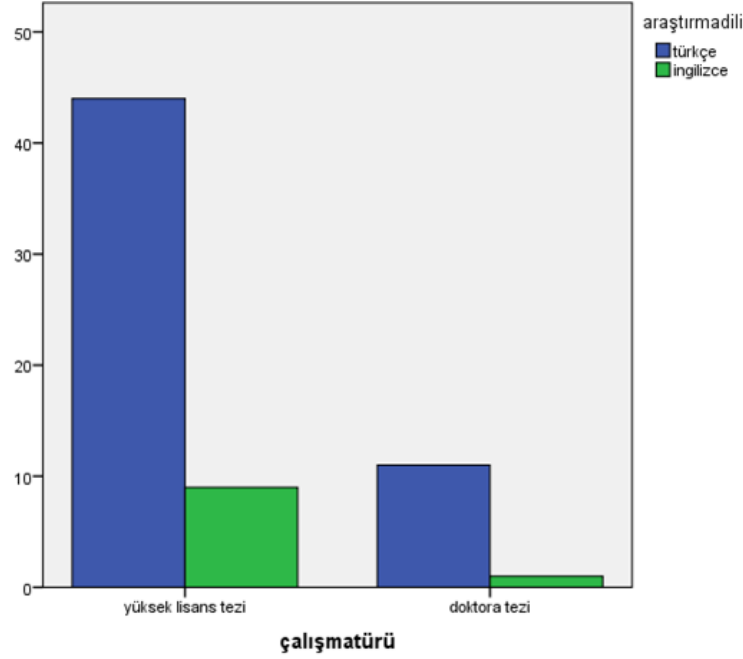
Yapılan araştırmaların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bulgulara göre kullanılan değişken dağılımı nasıldır?

Şekil 6. Lisansüstü tezlerinin değişkenlere göre dağılımı

Şekil 6'da görüldüğü gibi toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yüksek lisans düzeyinde 54 araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalardan en yüksek oranı 10 (%20.0) çalışma ile diğer başlığı altında toplanan veriler oluşturmuştur. Diğer verilere yabancı ülkelerden alınan veriler, göçmenlerle yapılan çalışmalar vb. örnek gösterilebilir. Bu verileri ise 8 çalışma (%16.0) ile toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşler takip etmektedir. Görüşler daha çok kişisel verilerden elde edilmektedir. Çalışmaya katılan katılımcıların olumlu ve olumsuz düşüncelerini ifade etmektedir. Doktora çalışmalarında ise en çok kullanılan değişken 2 (%40) çalışma ile duyarlılık olarak saptanmıştır.

Yapılan araştırmaların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bulgulara göre çalışmanın yapıldığı dil dağılımı nasıldır?

Şekil 7. Lisansüstü tezlerinin kullanılan araştırma diline göre dağılımı

Şekil 7’de görüldüğü gibi toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yüksek lisans düzeyinde yapılan çalışmalardan 45’i (%83,3) Türkçe olarak yazılmıştır. 9 çalışmanın dilinin ise İngilizce olduğu saptanmıştır. İngilizce yazılan yüksek lisans tezlerine bakıldığında 3 tanesi Orta Doğu Teknik Üniversitesinde geriye kalan 6 tez ise Koç Üniversitesi, Sabancı Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesinde yapılmıştır. Yazılan doktora tezlerinde ise toplam 12 tezdense sadece 1’i (%8,3) İngilizce olarak yazılmıştır. Doktora tezi ise Marmara Üniversitesinde yapılmıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu araştırmanın yapılmasındaki amaç Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yapılan çalışmaların belirli kriterler çerçevesinde incelenmesi

ve ulaşılan bulgular sonucunda araştırma eğilimlerinin belirlenmesidir. Araştırma yapılırken Ulusal Tez Merkezi’nde başlığında “toplumsal cinsiyet eşitliği” geçen yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Hazırlanan grafiklerde çalışma türü sabit tutulmuş olup diğer veriler grafik bazlı olarak değişim göstermiştir. Çalışma türünün sabit olduğu göz önüne alınarak yapılan grafiklerde kullanılan diğer veri gruplarını çalışmanın yapıldığı lisansüstü tezlerin türleri, çalışmanın yapıldığı yıllar, çalışmanın yapıldığı bölgeler, çalışmanın hangi alanda yapıldığı, çalışmanın türü, çalışmanın uygulandığı grup, çalışmalardaki değişkenler ve çalışmanın yapıldığı dil oluşturmaktadır.

Yapılan araştırmada Ulusal Tez Merkezi’nde ulaşılan “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramını içeren 66 lisansüstü tez çalışması incelenmiştir. Araştırmaya dahil edilen çalışmaların büyük çoğun-

luğunu yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Kullanılan 66 lisansüstü tez çalışmasından 54 tanesini yüksek lisans tezleri, 12 tanesini ise doktora tezleri oluşturmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yapılan çalışmada 2000-2022 yılları arasında yapılmış araştırmalar taranmış olup 2000-2010 yılları arasında yapılan herhangi bir tez çalışmasına rastlanmamıştır. Ulaşılabilen ilk çalışmanın 2010 yılında yapıldığı belirlenmiştir. Bu sebeple araştırmada ele alınan tezlere ait veriler 2010 -2022 yıllarını kapsamaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili tezlerin 2017 yılından sonra giderek arttığı görülmüştür. Bir yılda yapılan en çok araştırma sayısına ise 2019 yılında ulaşılmıştır. Bu durumun çeşitli nedenlerinden söz edilebilir. Bunlardan ilki İstanbul Sözleşmesi'dir. İstanbul Sözleşmesi 11 Mayıs 2011 tarihinde imzaya açılmış ve 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ayrıca Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair yapılan 6284 sayılı kanun da 2012 de yürürlüğe girmiştir (Bakırcı, 2015). İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı kanunun da etkisiyle birlikte araştırmacılar toplumsal cinsiyet eşitliği konusu ile daha yakından ilgilenmeye başlamışlardır. Özellikle de sosyal ve idari bilimlerde çalışan araştırmacılar bu konu ile ilgili çalışmaların artmasında önemli rol oynamışlardır. Türkiye'de yaşanan gelişmeler nedeniyle Avrupa Komisyonu tarafından 2016 yılında hazırlanan raporda, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun kabul edilmiş olmasının olumlu bir adım olduğu ama bu kurumun henüz kurulmamış olmasının da önemli bir eksiklik olduğu ifade edilmiştir (Avrupa Birliği Türkiye İlerleme Raporu, 2016). 2020 yılında ise yayımlanan tez sayılarında biraz düşüş yaşanmıştır. Bu durumun nedeninin 2020 yılında tüm dünyayı esir alan COVID-19 salgınının olduğu düşünülebilir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde Marmara Bölgesinde yapılan çalışmaların çokluğu dikkat çekicidir. Yapılan çalışma sayısı bakımından Marmara Bölgesini İç Anadolu Bölgesinin takip ettiği görülmektedir. Bu durumun nedeni olarak Marmara ve

İç Anadolu Bölgelerinde İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerin olması önemli rol oynamaktadır. Bu şehirlerde üniversite sayısının fazla olması daha çok sayıda araştırma yapılması için en büyük etken olarak gösterilebilir. İstanbul'da 13 devlet üniversitesi, 44 vakıf üniversitesi olmak üzere toplamda 57 üniversite, Ankara'da ise toplam 8 tane devlet üniversitesi ve 13 vakıf üniversitesi olmak üzere toplamda 21 üniversite bulunmaktadır (YÖK Atlas, 2022). Yine incelenen lisansüstü çalışmaların çok büyük bir kısmının sosyal ve idari bilimler alanlarında yapıldığı görülmektedir. Bu durumun sebebi toplumsal cinsiyet kavramının yaygın olarak sosyal bilimler alanının içinde ele alınmasıdır. Çalışmaların yapıldıkları sosyal alanlara örnek olarak sosyoloji, eğitim-öğretim, spor bilimleri, felsefe, reklamcılık vb. gösterilebilir.

Yüksek lisans tezleri türlerine göre incelendiğinde araştırmaların çoğunda nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı saptanmıştır. Nitel yöntemlerin daha sık kullanılmasının nedeni sosyal bilimler üzerine yapılan araştırmalarda çeşitli sonuçlar vermesi, görüşme, anket, mülakat gibi yöntemler kullanılması ve nitel araştırma yapılarak daha derinlemesine ve ayrıntılı bilgi sahibi olma fırsatı vermesi ile açıklanabilir (Yıldırım, 1999). Doktora tezlerinde ise daha çok mix (karma) yöntem kullanılmıştır. Bu durumun sebebi olarak araştırma sonuçlarının daha ayrıntılı analiz edilmesini sağlamak gösterilebilir.

Yapılan çalışmaları çok farklı gruplar üzerine olması hem literatür açısından hem de farklı bakış açıları edinmek için önemli olmaktadır. Yapılan çalışmalar; öğretmen adayları, üniversite öğrencileri, sağlık çalışanları, öğretmenler, yerel halk, ergenler vb. birçok farklı grupta gerçekleştirilmiştir. Lisansüstü tezlerin uygulandığı gruplar incelendiğinde çeşitlilik olduğu ortaya çıkmıştır.

Yüksek lisans düzeyinde yapılan çalışmalarda kullanılan değişkenler incelendiğinde en çok diğer değişkeninin yer aldığı görülmektedir. Diğer değişkenine örnek olarak Avrupa Birliği politikaları,

kanunlar, çizgi filmlerdeki cinsiyetle ilişkili söylemler vb. verilebilir. İkinci en yüksek oranı ise toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşler oluşturmaktadır. Doktora çalışmalarında ise en çok kullanılan değişkenin duyarlılık olduğu görülmektedir.

Son olarak yapılan 66 lisansüstü çalışmanın ortaya konduğu diller incelendiğinde yapılan 54 yüksek lisan tezinin 9 tanesinin İngilizce olduğu görülmüştür. İngilizce yazılan yüksek lisans tezlerine bakıldığında 3 tanesini Orta Doğu Teknik Üniversitesinde geriye kalan 6 tezin ise Koç Üniversitesi, Sabancı Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesinde yapıldığı saptanmıştır. İngilizce yayımlanan tek doktora tezinin ise Marmara Üniversitesinde yapılmış olduğu görülmektedir.

Türkiye’de 2010-2022 yılları arasında yapılan Ulusal Tez Merkezi’nde bulunan, başlığında “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı geçen 66 lisansüstü çalışma incelendiğinde; son yıllarda bu konuda fazlasıyla çalışma yapıldığını ve hâlâ yapılmakta olduğu görülmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili çalışmalar her ne kadar sıkça yapılsa da farkındalık düzeyi beklenenden daha yavaş bir artış göstermektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve farkındalık düzeylerinin artması için çeşitli çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmalar yapılırken üzerinde durulması gereken konulardan biri de çalışmaların bölgelere göre dağılımı konusudur. Lisansüstü çalışmaların bölgelere göre dağılımı incelendiğinde en az çalışmanın Karadeniz Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesi’nde yapıldığı görülmektedir. Hem Karadeniz hem de Doğu Anadolu Bölgesinin kültürel yapısında toplumsal cinsiyet eşitsizliğine örnek gösterilebilecek çok sayıda argüman bulunmasına rağmen bu iki bölgede toplumsal cinsiyet konulu araştırmaların daha az yapılmasının nedenlerinin belirlenmesi yeni yapılacak çalışmalar da amaç olarak ele alınabilir. Ulaşılan başka bir bulguya göre (şekil 3) toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yapılan çalışmalar arasında tıp alanında yapılan bir çalışma

bulunmamıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliği, tıp alanının içinde yer alan halk sağlığı, aile hekimliği, psikiyatri vb. bölümler ile yakından ilgilidir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadınların sadece psikososyal olarak korunmasında değil aynı zamanda fizyolojik sağlıklarının korunması açısından da önem arz eden bir faktördür. Bu nedenle özellikle tıp alanında kadın sağlığı ve toplumsal cinsiyet temalı çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yapılan çalışmaların incelenmesi sonucunda yapılan araştırmalarda en az kullanılan yöntemin nicel yöntem olduğu görülmektedir. Yapılan bir araştırmada kullanılan nicel yöntem daha fazla ve daha geniş örneklem grubuna ulaşmayı gerektirmektedir. Nitel araştırma yöntemi ise daha küçük örneklem grubu ile yapılabilmektedir. Nicel yöntemin daha az tercih edilmesi araştırmacıların geniş kitlelere ulaşamamasından kaynaklanabilir. Nicel yöntemler daha genel bir gruba ait bulguları analiz etmekte ve uygun örnekleme yapılması durumunda evrene ilişkin bulgular ortaya koymaktadır. Nitel çalışmalar ise daha küçük bir gruba ait derinlemesine bulgular ortaya koymaktadır. Bu nedenle evren hakkında daha çok bilgi edinmek ve daha geniş kitlelere dair bulgular elde etmek için nicel yöntem kullanılan araştırmaların arttırılması gerekmektedir.

Başka bir bulguya göre (şekil 5) çalışmanın yapıldığı gruplar incelendiğinde kadınlar üzerinde yapılan çalışmaların çokluğu dikkat çekmektedir. Fakat bu durumun tam tersi olarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemli bir parçası olan erkekler üzerinde yapılan çalışma sayısı oldukça azdır. Yapılan araştırmalar genellikle kadınların yaşadığı veya maruz kaldığı toplumsal cinsiyet eşitsizliği üzerinde durmaktadır. Araştırmanın giriş bölümünde de bahsedildiği gibi toplumsal cinsiyet eşitsizliğine erkek egemen dünyada yeniden yapılandırılan karşılıklı ilişkiler neden olmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumsal yaşamda erkek egemen unsurların baskın olması ve kadının ikincil planda görülmesi üzerinden temellendirilmektedir. Altuntaş ve Altınova’ya göre

xx. yüzyıl ile birlikte kadınların iş hayatında kendilerine erkeklerden daha az yer bulması, gelenekler sebebi ile kız çocuklarının eğitim hakkına erkeklerden çok daha kısıtlı bir şekilde ulaşması, toplumların sadece kadınlar için oluşturdukları kalıplar üzerine araştırma yapılırken erkekler ile ilgili böyle araştırmalara ulaşılamamaktadır. Bu durum erkeklerin sergilediği eşitsiz tutum ve davranışların yeterince araştırılmadığını göstermektedir. Bu nedenle erkekler üzerinde yapılacak toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abdukaya, F. (2020). *Toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında kadına yönelik şiddetin medyada temsili: Sıla Gençoğlu vakası*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi. Ankara.
- Acar, T. (2017). *Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitim programının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Akay, M. (2021). *Türkiye'de yerel yönetimlerde kadının siyasete katılımı: Toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında 31 Mart 2019 yerel seçimleri örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Gümüşhane.
- Akbulut, Y. (2020). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşleri*, Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi, 6(2), 163-184. Doi: 10.47615/issej.804999
- Akçayır, G. (2021). *Belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamadaki rolü: Kadın dostu kentler projesi kapsamında yer alan büyükşehir belediyeleri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- Akkaş, İ. (2020). Toplumsal cinsiyet algısı üzerine bir değerlendirme: Erzincan örneği. *Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi*, 2020 (1), 55-72.
- Altuntaş, O. & Altınova, H. (2015, Haziran). *Toplumsal cinsiyet algısı ile sosyoekonomik değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. *Turkish Studies (Elektronik)* 10, 98.
- Amman, M. T. (2012). *Dini ve toplumsal boyutlarıyla cinsiyet 2*. Çamlıca Sabahattin Zaim Eğitim ve Kültür Merkezi. İstanbul.
- Ar, H. (2014). *İklim değişikliği risk algısının toplumsal cinsiyet eşitliği açısından incelenmesi: Ankara ili Beypaşa ilçesi araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Ataseven, Z. (2018). *Türkiye'de tarım politikalarında kadının toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında incelenmesi: Çay yetiştiriciliğinde kadının yeri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Avrupa Birliği Türkiye İlerleme Raporu (2016). Avrupa Komisyonu tarafından Avrupa Parlamentosu ve Konseye ve Sosyal ve Ekonomik Komiteye ve Bölgeler Komitesine sunulan Türkiye raporu, Erişim adresi: https://www.ab.gov.tr/files/5%20Ekim/son__2016_ilerleme_raporu_tr.pdf
- Ayaz, H. (2022). *Toplumsal cinsiyet eşitliği idealinde Müslüman kadın olmak: İslâmî feminist kadınların dinî geleneğe yabancılaşma sorunu*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzincan.
- Aydemir, F. (2019). *Avrupa Birliği'nin toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarına etkisi: İtalya ve Slovenya'nın karşılaştırmalı analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırmaları Enstitüsü. İstanbul.
- Aydemir, S. (2019). *Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı medya okuryazarlığı eğitiminin öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Baba, E. (2019). *From gender equality to gender justice: A critical discourse analysis in terms of gender equality in Turkey*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Bal, S. (2018). *The EU as a normative power? the EU's gender equality norm diffusion in Turkey*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırmaları Enstitüsü. İstanbul.
- Bakırcı, K. (2015); Bakırcı, K. (2000), İş Hukuku Açısından İşyerinde Cinsel Taciz, Yasa Yayınları, İstanbul.
- Bardakçı, Ş. & Oğlak, S. (2022). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi ve Türkiye. *Toplumsal Politika Dergisi* 3 (1) , 71-90. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpd/issue/70403/1091659>
- Bartın, C. (2022). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

- Başaran, M. (2019). *Sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Berkaş E. (2015). *Fertility intention of women in Turkey from a gender equity perspective with focus on the division of labor within the home*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Ankara.
- Biçer, B. (2022). *Avrupa Birliği ve Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları: AB uyum süreci çerçevesinde karşılaştırmalı bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bandırma On yedi Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Balıkesir.
- Bozca, A. (2022). *Kadın sporcuların toplumsal cinsiyet eşitliği görüşleri ile olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Burdur.
- Bozoğlu, E. (2020). *Perceptions and discourses on gender equality: The case of conservative women's organizations in Turkey*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Budak, C. (2020). *Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik kamu politikası üretim sürecinde kadın milletvekillerinin etkileri (1983-2018)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Muğla.
- Cesur, M. (2018). *Yerel halkın kadın turistlere yönelik bakış açısının toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında incelenmesi: Gökçeada örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çanakkale.
- Ceylan, E. (2022). *İstanbul Sözleşmesi bağlamında Türkiye'de muhafazakâr kesimin toplumsal cinsiyet eşitliği tartışmaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Balıkesir.
- Civan, M. (2019). *Türkiye'de sosyal hizmet politikalarında kadının yeri ve toplumsal cinsiyet eşitliği: SHÇEK örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Değirmenci, B. (2021). *Toplumsal cinsiyet eşitliği ve sürdürülebilir kalkınma bağlamında afet mevzuatının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Eray, Ş. (2015). *Yeni kurumsalcı yaklaşımlar çerçevesinde Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliği kamu politikası: Eğitim ve siyasal katılım alt politika örnekleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Erbektaş, H. (2020). *Türkiye'ye zorunlu göçle gelen Suriyeli kadınların haklar ve toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamındaki deneyimleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Ercan, M. (2022). *İzmir'deki kadın dernekleri'nin toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalıkları: Sosyal medya paylaşımları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Gençay, S. (2019). *16-19 yaş arası adölesan kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği tutumlarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Manisa.
- Güler, C. (2022). *Avrupa Birliği sosyal politikasında toplumsal cinsiyet eşitliği: Hedefler ve gerçekler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Gürkan, S. (2016). *Toplumsal cinsiyet eşitliği koordinatörlükleri ve Türkiye Kadınları Sosyal Statü Ajansı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Güzel, G. (2018). *Toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında ücret eşitsizliği: Türkiye ve AB ülkeleri karşılaştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Hepşen, Ö. (2010). *Tevrat, İncil ve Kuran-ı Kerim'de kadın bedeni*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Ankara.
- ILO. (2000). Cenevre: ABC Of Women Worker's Rights And Gender Equality.
- İşbilir, N. (2020). *Norway and Turkey at the edges of gender equality: A mixed method approach in examining perceptions of gender inequality*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yaşar Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü. İzmir.
- Kafalı, B. (2020). *Toplumsal cinsiyet eşitliğinde öğretmen eğitimi: Mor Sertifika örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü. İstanbul.
- Kandemir, A. (2021). *Öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği, örgütsel dışlanma ve örgütsel engel algıları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Bolu. Doi: 10.21798/kadem.2022.112

- Kandilli, E. (2020). *An examination of social gender equality and social gender roles in fifth grade mathematics textbook and social sciences textbook*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Kaplan, M. (2018). *Toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında çalışanların kültürel tüketim pratiklerinin Bourdieu perspektifinden incelenmesi: Nitel bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kahramanmaraş.
- Karabekmez, S, Yıldırım, R. G., Özyılmaz Akamca, G., Ellez, A. M. & Bulut Üner, A. N. (2018). Okul Öncesi Dönemde Mesleklere İlişkin Toplumsal Cinsiyet Algısı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38 (2), 469-512. Doi: 10.17152/gefad.376324
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemleri (17 b.)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kavuran E. (2011) *Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik öğrencilerini toplumsal cinsiyet eşitliğine bakışlarının belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.
- Kazar, E. (2016). *Uluslararası kuruluşlar açısından çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları ve Türkiye'de çalışma hayatına yansımaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yalova.
- Keyvan, S. (2022). *Sosyal sürdürülebilirlik perspektifinden toplumsal cinsiyet eşitliği ve kurumsal sosyal sorumluluk*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Kiriş, A. (2021). *Gender provisions in peace agreements and gender equality in post-agreement settings: Cases of the Philippines and Colombia*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sabancı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Kurtdaş, M. (2020). *Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları (İnönü Üniversitesi örneği)*. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi ISSN: 1308-9196. Doi: <https://doi.org/10.14520/adyusbd.667828>.
- Kurtuluş, E. (2019). *Kadın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği ile toplumsal cinsiyet rolü stresi ve olumsuz değerlendirilme korkusu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.
- Kükreler, M. (2015). *Toplumsal cinsiyet eşitliği yönüyle ortaokul Türkçe ders kitaplarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bolu.
- Lahi, N. (2021). *Okul öncesi döneme yönelik çizgi filmlerde yer alan toplumsal cinsiyet eşitliğine ait göstergelerin incelenmesi (TRT Çocuk Kanalı örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Machfeij, H. (2019). *Gender equality and post crisis transformation: Case of Damascus city Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kriz sonrası dönüşüm: Şam şehri örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Mercimek, E. (2019) *Corporate social responsibility for gender equality in Turkey /Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliği için kurumsal sosyal sorumluluk*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü. İstanbul.
- Mozakoğlu, E. (2018). *Avrupa Birliği politikalarında toplumsal cinsiyet eşitliği: AB güvenlik politikası ve kadın*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırmaları Enstitüsü. İstanbul.
- Nirun, Y. (2022). *Gender, violence and social norms in Turkish psychological dramas/ Türkiye'deki psikoloji temalı dizilerde toplumsal cinsiyet eşitliği, şiddet ve toplumsal normlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Odabaşı, Ö. (2017). *Lise sosyoloji ders kitaplarında toplumsal cinsiyet eşitliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Erciyes.
- Önen, D. (2020). *Sivil toplum kuruluşlarında toplumsal cinsiyet eşitliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Özdemir, E. (2020). *Kamu politikaları kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliği ve kalkınma ilişkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Özkan, A. (2018). *Karabük üniversitesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumlarına ve bu tutumlarının belirleyicilerine yönelik bir değerlendirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Karabük.
- Pamuk, N. (2019). *Toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından PISA 'da başarılı olan bazı ülkeler ile Türkiye'nin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Çanakkale
- Parlak, B. (2021). *Toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında belediye hizmetlerinin kullanımı ve sunumunun*

- karşılaştırmalı analizi: Çanakkale ili örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Çanakkale.
- Sahin, E. (2014). *Gender equity in education*. Open Journal of Social Sciences, 59-63. Doi:<http://dx.doi.org/10.4236/jss.2014.21007>.
- Sarı, R. (2022). *Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet eşitliği algısı ve teknoloji kullanım seviyeleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Sezgin, P. (2022). *Sınıf öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Trabzon.
- Şahin, D. (2021). *Üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bilgi grafikleri (infografik) tasarımı (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eskişehir.
- Şanlı, B. (2022). *Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi dersine yönelik öğretim programı geliştirme çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Mersin.
- Şengül, E. (2018) *Küresel bir misyon olarak insan haklarına dayalı toplumsal cinsiyet eşitliğinin inşası ve korunması misyonunu sürdüren küresel araçlar: Avrupa Birliği analizi ve 2007 ve 2017 Avrupa Komisyonu kadın-erkek eşitliği raporlarının karşılaştırmalı incelemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Tekin, H. (2020). *Ev kadınlarında psikolojik iyi oluşun yordayıcıları olarak toplumsal cinsiyet eşitliği ve eşbağımlılık*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Turan, H. (2013). *Belediyelerde toplumsal cinsiyet eşitliği uygulamaları: Büyükşehir belediyelerinin stratejik planları üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- Uzun, Y. (2020). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Niğde.
- Üstündağ, İ. (2017). *Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ortaöğretim düzeyinde sosyolojik öğretimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Wach, E. (2013). *Learning about qualitative document analysis, IDS Practice Paper In Brief 13*.
- Yaşar, S. (2022). *2000-2020 yılları arasında kullanılan müzik ders kitaplarının toplumsal cinsiyet eşitliği açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Van.
- Yeşil, A. (2020). *Ortaokul öğrencilerinde toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığı oluşturmaya yönelik bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Mersin.
- Yıldırım, S. (2019). *Erkek refakatçilerin toplumsal cinsiyet eşitliği hakkındaki düşünceleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Yıldırım, A. (1999). "Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi", Eğitim ve Bilim-Education And Science, cilt.23, ss.7-17.
- Yıldırım, A. ve Simsek, H. (1999). *Qualitative Research Methods in Social Sciences*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yolcu, E. (2021). *Toplumsal cinsiyet eşitliği duyarlılığının geliştirilmesi: İlkokul dördüncü sınıflarla yapılan bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.
- Yokatlas (2022). <https://yokatlas.yok.gov.tr/universite.php>